

С. В. Алексеева, м. Київ, Україна,
S. Alekseeva, Kyiv, Ukraine
e-mail: svetlanav@i.ua

УДК: 316.346.32.053.6

Форми та методи он-лайн консультування майбутніх фахівців з розвитку професійної кар'єри

Актуальність проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Проблема розвитку професійної кар'єри у сучасній системі професійної освіти розроблена не досить повно та ґрунтовно. Кар'єру розглядають як шлях до професійної досконалості, фахового досягнення, престижного соціального статусу у суспільстві. Професійну кар'єру як траєкторію свого руху створює сама особистість і важливо підготувати майбутніх фахівців до успішної реалізації, навчити їх об'єктивності самооцінки індивідуальних навичок, ділових якостей, правильності визначення цілей кар'єри.

В європейських країнах, рівень розвиненості інфраструктури освітнього простору значно відбивається на специфіці підготовки майбутніх фахівців до розвитку професійної кар'єри. Так, ринок праці країн ЄС обслуговується певною системою, починаючи з центрів професійної інформації та закінчуючи біржами праці, де налагоджена система центрів професійної інформації, що надають допомогу у плануванні професійної кар'єри, консультують щодо формування кар'єрних стратегій, послідовності заняття кар'єрних й професійних позицій. В країнах Європи розвинена "бінарна" система освіти, що уможливорює надання послуг з розвитку та управління професійною кар'єрою. В Україні проблема з розвитку професійної кар'єри знаходиться на початковому етапі дослідження.

Аналіз досвіду підготовки до розвитку професійної кар'єри закордоном свідчить про необхідність впровадження системи он-лайн консультування як

першого кроку у процесі професійного становлення майбутніх фахівців, їхнього професійного саморозвитку й самоствердження в професії. Актуальність впровадження он-лайн консультування майбутніх фахівців до розвитку професійної кар'єри також зумовлюється процесам сучасної гуманізації, що активізує роль особистості в процесі навчання, уможлиблює індивідуалізацію траєкторії освіти, сприяє удосконаленню системи відносин через форми й методи педагогіки співробітництва. Он-лайн консультування з розвитку кар'єри сприятиме забезпеченню особистісно орієнтованого та диференційованого підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців, підвищенню їхньої пізнавальної активності, удосконаленню навичок самостійної роботи, використанню новітніх сучасних технологій навчання.

Метою даної статті є обґрунтування суті, форм й методів он-лайн консультування з розвитку професійної кар'єри у сучасній професійній освіті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблему професійної кар'єри досліджували Ф. Арсланов [1], А. Борисюк [2], Р. Калениченко [3], М. Міропольська [4], Я. Чернишев [8]. Дослідники зазначають, що підготовка до кар'єри має бути сконцентрована навколо питань професійного й індивідуального розвитку особистості, її інтересів зорієнтованих на кар'єрне цілепокладання, а налагодження системи консультування сприятиме розв'язанню певного кола проблем цього процесу.

У сучасному світі інформатизації можливою формою консультування є он-лайн консультування. Зокрема, використання інформаційних та мережових технологій у професійній підготовці досліджували Michael Miller [5], Н. В. Сороко [6], Ю. В. Триус [7] та інші.

Виклад основного матеріалу. Он-лайн консультування з розвитку професійної кар'єри – це використання інформаційних технологій і функції Інтернету, як самої глобальної інформаційної та комунікаційної технології, з метою забезпечення психолого-педагогічного супроводу майбутніх фахівців до вибору кар'єри, усвідомленням ними перспективності кар'єрного зростання,

стимулювання розвитку позитивних кар'єрних очікувань, формування готовності до цього процесу. Он-лайн консультування має розглядатися як спеціально організований, системний, багатофакторний, динамічний, інваріантний та інноваційний за своїм характером процес, що побудований на дидактичних ідеях індивідуального підходу, цілісності підготовки до кар'єрного розвитку, спрямованості на формування адекватних кар'єрних орієнтації, кар'єрних домагань, професійно важливих, індивідуально-ділових якостей, високої мотивації та креативності майбутніх фахівців.

Загалом, підготовка до розвитку кар'єри ґрунтується на ідеї організації самоосвітньої діяльності майбутніх фахівців через активізацію їхнього пізнавального інтересу до цього процесу, а впровадження системи он-лайн консультування забезпечить підтримку й психолого-педагогічний супровід професійного, кар'єро-орієнтованого становлення майбутніх фахівців, сприятиме формуванню їхньої кар'єрної компетентності.

Аналіз змісту процесу консультування уможливорює виділення трьох основних підходів до його проведення, зокрема: проблемно-орієнтоване – направлено на виявлення сутності та зовнішніх причин проблеми, пошук шляхів їх вирішення; особистісно-орієнтоване – де центром уваги є аналіз індивідуальних причин проблеми, деструктивних особистісних стереотипів та їх попередження в майбутньому; консультування, що орієнтоване на виявлення ресурсів для вирішення проблеми.

Он-лайн консультування з розвитку кар'єри незалежно від використаних підходів має дві основні мети. По-перше, це розвиток здатності майбутніх фахівців вирішувати проблемні ситуації у кар'єрній діяльності та використовувати наявні професійні можливості; по-друге – набуття навичок ефективного управління майбутнім професійним життям. За такого підходу, он-лайн консультування виконує ряд функцій, що поділяються на дві групи: перша група – цільові функції, які відбивають зміст педагогічних завдань; друга група – інструментальні, спрямовані на організаційне забезпечення та технологізацію цього процесу.

До групи цільових функцій відносяться функції професійного розвитку особистості, зокрема: інтелектуальна, мотиваційна, емоційна, вольова, саморегуляційна, предметно-практична, екзистенціальна. Їх завданнями полягає у забезпеченні розвитку професійної кар'єро-орієнтовної самосвідомості майбутніх фахівців, формуванню у них кар'єрної компетентності, адекватних кар'єрних домагань.

До інструментальних функцій слід віднести діагностичну, комунікативну, прогностичну й організаторську, їх завданнями є створення умов для успішної професіоналізації майбутніх фахівців, зокрема, пошуку оптимальних напрямів професійної самореалізації.

Для здійснення цілей і завдань он-лайн консультування використовуються певні методи. Єдиної класифікації методів он-лайн консультування не існує, однак виділяють кілька підстав для класифікації: дослідження (отримання інформації, її збір, аналіз); зняття емоційної напруги; визначення пріоритетів проблем і робота над її вирішенням; психопрофілактика.

Он-лайн консультування з розвитку професійної кар'єри відноситься до управлінського типу консультування, що включає не тільки фундаментальність теоретичної та практичної підготовки, а й створює умови для формування у майбутніх фахівців умінь й навичок процесуально-діяльнісного характеру, важливих для сучасного ринку праці. Он-лайн консультування з розвитку кар'єри можна розглядати як дистанційне навчання, під яким розуміють таку його форму, коли суб'єкти навчання та викладач віддалені один від одного у просторі та при роботі над навчальним матеріалом використовують сервіси Інтернет, зокрема, хмарні технології, блоги, платформи тестів.

З метою кар'єрної освіти майбутніх фахівців, навчальний матеріал щодо дефініції поняття професійної кар'єри можливо викладати на хмарних сервісах. Зокрема, сервіс Google Drive – безкоштовний онлайн-офісі, що включає в себе текстовий, табличний процесор і сервіс для створення презентацій, а також інтернет-сервіс хмарного зберігання файлів з функціями файлообміну. Це веб-

орієнтоване програмне забезпечення, що працює в рамках веб-браузера без інсталяції на комп'ютер користувача. Документи і таблиці, створювані користувачем, зберігаються на спеціальному сервері Google, або можуть бути експортовані в файл. Це одна з ключових переваг програми, оскільки доступ до введених даних може здійснюватися з будь-якого комп'ютера, підключеного до Інтернету (при цьому доступ захищений паролем). Цікавим є сервіс для створення різних мультимедійних документів – <http://prezi.com/>; інтернет-платформа для навчання, що надає користувачам цифровий освітній контент та інструмент для його створення – <http://edu.glogster.com/>; спільне картографічне програмне забезпечення, що дозволяє його користувачам візуалізувати свої думки в хмарі – <http://www.mindmeister.com/>; онлайн-генератор хмар тегів – <http://www.tagxedo.com/>.

Для педагогічного й психологічного діагностування майбутніх фахівців під час он-лайн консультування використовують платформи тестів. Існує сім сервісів, які полегшать підготовку і проведення тестування, опишемо їх. Зокрема, Google форми – частина офісного інструментарію Google Drive. Це один з найшвидших і простих способів створити опитування або тест. Одержаний тест можна відправити електронною поштою або вбудувати на сайт за допомогою спеціального коду. Для прискорення роботи рекомендується додати плагін Flubaroo, що автоматично перевіряє відповіді і ставить оцінки відповідно до заданих критеріїв. Форми абсолютно безкоштовні – для використання ресурсу потрібно лише мати акаунт Google. За допомогою Quizlet можна створювати тести, де обираються вірні відповіді із запропонованих, зіставляти зображення та інформацію або вписувати власні варіанти. Користуватися дуже легко, інтерфейс простий, Quizlet підтримує і працює на Android та iOS.

Proprofs готує тести на будь-який смак і пропонує на вибір один або кілька варіантів, наприклад, заповнити пропущене слово або написати розгорнуту відповідь. Сервіс дозволяє вставляти в завдання текстові документи та презентації, файли PDF, а також зображення, аудіо- та відеофайли. Kahoot –

дозволяє подавати у форматі опитувань і тестів мало не весь навчальний матеріал та уможливорює позааудиторну роботу, де викладач показує матеріал на головному екрані, а в цей час студенти відповідають на питання і обговорюють інформацію, використовуючи браузер на смартфонах (Android, iOS, Windows Phone). Для того щоб увійти у віртуальну аудиторію, студенти повинні ввести спеціальний код, який надішле викладач. Kahoot безкоштовний і повністю доступний після реєстрації. У ClassMarker можна робити опитування з різними форматами відповідей. Для початку роботи викладачеві потрібно створити віртуальну групу і розіслати запрошувальні коди. ClassMarker зберігає результати всіх проведених тестів, ведучи статистику успішності. Якщо у викладача є власна веб-сторінка, він може вбудовувати тестові завдання на неї. Plickers – мобільний додаток для викладачів, що допомагає влаштовувати опитування прямо у аудиторії. Студентам видаються спеціальні бланки з варіантами відповідей (A, B, C і D) - почувши питання, вони піднімають потрібні картки, які викладач сканує камерою смартфона. Plickers дозволяє аналізувати результати окремого студента або вивчати статистику усієї групи. Додаток працює на Android і iOS та завантажується безкоштовно. В Easy Test Maker можливо створювати завдання, в яких потрібно вибирати вірні і помилкові твердження. Тексти можна відформатувати для зручності читання на планшеті або завантажити у форматах .pdf або .doc, щоб провести тестування у більш традиційному форматі. Сервіс вмє перемішувати питання і варіанти відповідей.

Для спілкування під час он-лайн консультування доцільними є використання блогів. Зокрема, мова йде про тематичні професійні блоги або професійні тематичні блоги. Так, тематичні професійні блоги характеризуються високою відвідуваністю, регулярною та інтенсивною публікацією та поступовим, але впевненим знеособлюванням. Один з найяскравіших українських прикладів тематичного професійного блогу є Watcher. Блоги можуть виступати своєрідним освітнім майданчиком, бути “центром підвищення кваліфікації”. Блог – це безкоштовний особистісний веб-сайт, який

легкий у користуванні і є специфічною формою організації спільноти користувачів навколо певного автора блога. Автор блога повинен постійно стежити за організацією матеріалів, створюючи зручну просту навігацію по архівах. Блоги розрізняють: за тематикою: персональні (особисті), тематичні блоги; за типом змісту: фотоблог, подкастинг (podcasting, скорочення від iPod и broadcasting) - розміщується аудіо та відео матеріали, також RSS канал для плеєрів, відеолог (vlog, «video blog») – розміщуються відеофайли, вставленні в спеціальний проигрыватель, моблог «мобильный блог» – оновлення інформації здійснюється віддалено з мобільного телефону або КПК. Завести блоги можна на: LiveJournal. Наприклад, створити акаунт на Google, завантажити браузер та відкрити сайт: <https://www.blogger.com/start>.

Висновки. Он-лайн консультування відіграє важливу роль у процесі професійного становлення майбутніх фахівців, їхнього професійного саморозвитку й самоствердження в професії. За змістом он-лайн-консультування розглядається як спеціально організований, системний, багатофакторний, динамічний, інваріантний та інноваційний процес, що побудований на дидактичних ідеях індивідуального підходу, цілісності підготовки до кар'єрного розвитку. Використання великої кількості наочних матеріалів, інтерактивних засобів під час он-лайн консультування позитивно сприятиме кар'єрній активності майбутніх фахівців у сфері праці протягом професійного життя.

Література:

1. Арсланов Ф. Г. Образ профессии как элемент карьерной ориентации в сознании учащихся в их профессиональном становлении / Арсланов Ф. Г., Соловьева Ю. В. // Пед. науки. – 2008. – № 2. – С. 129 –131.

2. Борисюк А. С. Професійна кар'єра як соціально-психологічний феномен: [етапи, типи проф. кар'єри] / А. С. Борисюк // Проблеми заг. та пед. психології: зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К., 2007. – Т. 9, ч. 4. – С. 94–101.

3. Калениченко Р. А. Психологічні аспекти індивідуальної кар'єри: [осн. мотиви, типи, стадії та етапи вибору кар'єри] / Р. А. Калениченко // Проблеми та перспективи формування нац. гуманіт.-техн. еліти : зб. наук. пр.

/ АПН України, Нац. техн. ун-т „Харк. політехн. ін-т”. – Х., 2006. – Вип. 9/10. – С. 129–135.

4. Міропольська М. А. Професійна орієнтація як основа формування та побудови професійної кар’єри / М. А. Міропольська // Бюл. Ін-ту підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. – 2004. – № 2. – С. 17–19.

5. Michael Miller. Cloud Computing: Web-Based Applications That Change the Way You Work and Collaborate Online. Que Publishing, 2008. – 312 p.

6. Чернышев Я.А. Понятие "профессиональная карьера": сущностно-содержательная характеристика / Я.А.Чернышев // Мир психологии. – 2007. – № 4. – С. 257 – 267.

7. Сороко Н. В. Інтеграція сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес: зарубіжний та вітчизняний досвід / Наукові записки. – Випуск 77. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. – 2008. Частина 1. – 354 с., с. 113 – 118.

8. Триус Ю. В. Хмарні технології у професійній підготовці студентів комп’ютерних спеціальностей / Ю. В. Триус // Хмарні технології в освіті: матеріали Всеукраїнського науково-методичного Інтернет-семінару. – 2012. – С. 147 – 149.

Анотація. У статті розкрито суть процесу он-лайн консультування з розвитку професійної кар’єри у сучасній професійній освіті. Кар’єра досліджується як шлях до професійної досконалості, досягнення престижного статусу в суспільстві. Професійну кар’єру як траєкторію професійного руху створює особистість і важливо підготувати майбутніх фахівців до успішної реалізації, до об’єктивності самооцінки індивідуальних навичок, ділових якостей, правильність визначення цілей кар’єри.

Он-лайн консультування з розвитку кар’єри незалежно від використаних підходів має дві основні мети. По-перше, це розвиток здатності майбутніх фахівців вирішувати проблемні ситуації у кар’єрній діяльності та використовувати наявні професійні можливості; по-друге – набуття навичок ефективного управління майбутнім професійним життям. Аналіз досвіду підготовки до розвитку професійної кар’єри закордоном свідчить про необхідність впровадження системи он-лайн консультування як першого кроку у процесі професійного становлення майбутніх фахівців, їхнього професійного саморозвитку й самоствердження в професії.

Он-лайн консультування розглядається як спеціально організований, системний, багатофакторний, динамічний, інваріантний та інноваційний за своїм характером процес, що побудований на дидактичних ідеях індивідуального підходу, цілісності підготовки до кар'єрного розвитку, спрямованості на формування адекватних кар'єрних орієнтації, кар'єрних домагань, високої мотивації та креативності майбутніх фахівців.

Обґрунтовано методи он-лайн консультування, що створюють умови для успішної професіоналізації майбутніх фахівців, визначено форми он-лайн консультування, схарактеризовано функції цього процесу, приділено увагу використанню сервісів Інтернет, зокрема, хмарним технологіям, блогам, платформам тестів.

За змістом он-лайн-консультування розглядається як спеціально організований, системний, багатофакторний, динамічний, інваріантний та інноваційний процес, що побудований на дидактичних ідеях індивідуального підходу, цілісності підготовки до кар'єрного розвитку. Встановлено, що он-лайн консультування з розвитку професійної кар'єри відноситься до управлінського типу консультування, що включає не тільки фундаментальність теоретичної та практичної підготовки, а й створює умови для формування у майбутніх фахівців умінь й навичок процесуально-діяльнісного характеру, важливих для сучасного ринку праці.

Для здійснення цілей і завдань он-лайн консультування використовуються певні методи. Єдиної класифікації методів он-лайн консультування не існує, однак виділяють кілька підстав для класифікації: дослідження (отримання інформації, її збір, аналіз); зняття емоційної напруги; визначення пріоритетів проблем і робота над її вирішенням; психопрофілактика. З метою кар'єрної освіти майбутніх фахівців, навчальний матеріал щодо дефініції поняття професійної кар'єри можливо викладати на хмарних сервісах. Для педагогічного й психологічного діагностування майбутніх фахівців під час он-лайн консультування використовують платформи тестів. Використання великої кількості наочних матеріалів, інтерактивних засобів під час он-лайн консультування позитивно сприятиме кар'єрній активності майбутніх фахівців у сфері праці протягом професійного життя.

Ключові слова: професійна кар'єра, он-лайн консультування, інформаційні технології, мережеві технології, хмарні сервіси, блоги, платформи створення тестів.

Forms and methods on-line advising of future specialists on development of professional career

Annotation. In the article essence of process is exposed on-line advising from development of professional career in modern trade education. A career is examined as a way to professional perfection, professional achievement, prestige social status in society. Professional career as a trajectory of the motion is created by personality and it is important to prepare future specialists to successful realization, to teach them objectivity of self-appraisal of individual skills, business internal's, rightness of determination of aims of career. On-line advising from development of career regardless of taken approach has two basic aim. Firstly, it developing a flair of future specialists to decide problem situations in quarry activity and to use present professional possibilities; secondly is acquisition of skills of effective management future professional life. Analysis of experience of preparation to development of professional career testifies a foreign country to the necessity of introduction of the system on-line advising as the first step in the process of the professional becoming of future specialists, their professional and self-affirmation in a profession.

On-line advising from development of professional career behaves to the administrative type of advising that includes not only solidity of theoretical and practical preparation but also creates terms for forming for the future specialists of abilities and skills, important for a modern labour-market.

Methods are reasonable on-line advising that create terms for successful of future specialists, forms are certain on-line advising, functions of this process, paid attention to the use of services the Internet, in particular, to cloudy technologies, blogs, platforms of tests. Only classification of methods advising does not exist on-line, however distinguish a few grounds for classification: research (receipt of information, her collection, analysis); removal of emotional tension; determination of priorities of problems and robot is above her decision. With the aim of quarry education of future specialists, educational material in relation to definition of concept of professional career it maybe to lay out on cloudy services. For the pedagogical and psychological diagnostic ting of future specialists under time on-line advising use the platforms of tests. Use of plenty of evident materials, interactive facilities under time on-line advising positively will assist quarry activity of future specialists in the field of labour during professional life.

Keywords: professional career, on-line advising, information technologies, network technologies, cloudy services, blogs, platforms of creation of tests.